

Esitleti ka veebiväljaannet “Pühakud ja vägimehed. Muinasjutte Lutsi maarahvalt ja nende naabritelt”. Väljaanne põhineb peamiselt Paulopriit Voolaine Lätimaalt, Ludza maakonnast 1920.–30. aastatel kogutud materjalil. Veebiväljaanne sisaldab nii Lutsimaa eestlaste kui selle multikultuurse piirkonna teiste rahvaste muinasjutte.

17. oktoobril andis ERRSi TeateTantsu projektijuht Eero Kiipli rahvaluulearhiivile üle augustis toimunud ürituse ajal kogutud üle 140 mälupulga, millele rahvatantsurühmad olid salvestanud ERA juhendi järgi rühmapärimust, foto- ja videomaterjale. Detsembriks oli arhiivi kogunenud 160 mälupulka, kogumahus 77,4 GB.

10. ja 11. novembril osalesid ERA töötajad Joensuu välitöödeseminaril “Kenttätutkimuksen ja keruun haasteet tämän päivän perinteentutkimuksessa”, mille korraldasid Ida-Soome Ülikool, SKSi rahvaluulearhiiv ja Joensuu pärimusarhiiv. Ettekandega “Paljonko on tarpeeksi?” Kenttätöyt ja tallennetun aineiston arkistointi Viron kirjallisuuseumissa” esines Risto Järv. Seminarile lisaks tutvuti põhjalikult SKSi rahvaluulearhiivi Joensuu osakonnaga (*Joensuun perinnekirjasto*).

29. ja 30. novembril tähistati Toomel Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis rahvusvahelise sümpoosioniga “Traditional and Literary Epics of the World: Textuality, Authorship, Identity” Eesti rahvuseepose *Kalevipoeg* 150. aastapäeva, ERA oli selle kaaskorraldaja.

Ave Tupits

EKM folkloristikaosakonnas

6. augustil esines Eda Kalmre konverentsil “Läänemere isandatest tänaseni – sõrulase tee muutuv asgipäevass” ettekandega “Kirjandusmuuseumi töömait: kogumisetked Sõrvemaale”. Sõrvemaa esimesel pärimuspäeval avati Salme rahvamajas Eda Kalmre koostatud näitus “Sõrvemaa paigad ja inimesed” (kujundanud Artur Kuus).

15.–20. augustini Eesti Kirjandusmuuseumis rahvusvaheline huumori suvekool. Teave ja kava <http://humoursummerschool.org/11/index.html>.

17.–26. septembrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Evoras (Portugal) Euroopa astronoomiaühingu (SEAC) 19. kongressil “Stars and Stones: Voyages in Archaeoastronomy and Cultural Astronomy – A meeting of different worlds”.

23. septembril üleeuroopalise teadlaste öö üritused esimest korda ka Eesti Kirjandusmuuseumis. Osakonda esindasid Reet Hiiemäe loenguga “Taevasesst teenäitajast tarbimismaailma sõnumitoojaks: inglite kujutamisesst reklaamis” ning Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov fotonäitusega “Surva”. Perniku rahvusvaheline maskeerimisfestival Surva on suurim seda tüüpi sündmus Balkani poolsaarel, kus olulisel kohal on loomamaskid. Näitus annab läbilõike tänastesst maskeerimistavadesst 19. maskeerimisfestivalil. Surva festivali on Pernikus peetud alates 1966. aastast. Vt ka www.surva.org.

6. oktoobril toimus Tartu Ülikooli Narva Kolledžis alusharidusõpetajatele eesti keeleõppe koolitusseminar “A-B, hakka pähe! Mängust keeleni ja keelest mänguni”, et analüüsida erinevaid võimalusi eesti keele õpetamisel lasteaias ja tutvustada kultuuripärandi ja folkloori kasutusvõimalusi. Folkloristidest esinesid Eda Kalmre (laste hirmutamise ja hirmujuttudest) ja Piret Voolaid (lasteaiapärimuse kogumisest ja uurimisest).

8.–19. oktoobrini oli Anneli Baran välitöödel Ida-Saaremaa ja Muhumaa koolides (projekt “Saaremaa ja Muhumaa koolinoorte fraseoloogia-alane küsitlus”) Kultuuriministeeriumi toetusprogrammi “Saarte pärimuslik kultuurikeskkond 2011–2014” raames.

12.–16. oktoobrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Szegedi Ülikooli etnoloogia ja kultuuriantropoloogia osakonna korraldatud konverentsil “Heroes and Celebrities in Central and Eastern Europe”.

13.–17. oktoobrini osalesid Renata Sõukand ja Raivo Kalle Ungaris, Királyrét’is, Börzsöny mägede südames Ida-Euroopa etnobioloogide teisel kohtumisel. Põhjalikumalt on seminarist kirjutanud Anna Varga ja Zsolt Molnár (<http://ethnobiology.net/conference-and-workshop-reports-2/#EEE2>). Raivo Kalle osavõttu rahastas Euroopa Sotsiaalfond DoRa programmi raames.

27.–30. oktoobrini osales Mare Kõiva Moskvas rahvusvahelise jutu-uurijate ühingu (International Society for Folk Narrative Research’s – ISFNR) loitsusid käsitleva töörühma Committee on Charms, Charmers and Charming peakomitee töökoosolekul ja konverentsil “Oral Charms in Structural and Comparative Light”.

28. ja 29. oktoobril toimus Poolas Krosnos Poola-Eesti projektiseminar “Creativity and Tradition in Polish and Estonian Cultural Communication”, mille tulemusena valmib paralleeluuringuid sisaldav väljaanne. Eesti teadlastest tutvustasid oma uurimusi Eve Annuk, Anneli Baran, Risto Järv, Mare Kalda, Eda Kalmre, Arvo Krikmann, Mare Kõiva, Liisi Laineste, Maarja Lõhmus, Indrek Ojam, Ilona Piirimägi, Martin Rebane ja Piret Voolaid.

6.–15. novembrini osalesid Anneli Baran ja Piret Voolaid Lõuna-Portugalis Taviras viiendal vanasõnade uurimise alasel teadusüritusel “Interdisciplinary Colloquium on Proverb”, mille korraldas Rahvusvaheline Parömiologia Assotsiatsioon (International Association of Paremiology, AIP-IAP).

8.–10. novembrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Sloveenia TA Sloveenia Etnoloogia Instituudi 60. aastapäeva puhul Ljubljanas (Sloveenia) toimunud rahvusvahelisel konverentsil “and Cultural Heritage: Honoring the Sixtieth Anniversary of the ZRC SAZU Institute of Slovenian Ethnology”.

10.–14. novembrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Ljubljanas SIEF töörühma “The Ritual Year” 7. konverentsil “Researchers, Performance, Researcher Co-Designing Heritage, Co-Designing Performance”.

10. ja 11. novembril osales Eda Kalmre Joensuu välitöödeseminaril “Kenttätutkimuksen ja keruun haasteet tämän päivän perinteentutkimuksessa”, mille korraldasid Ida-Soome Ülikool, SKSi rahvaluulearhiiv ja Joensuu pärimusarhiiv.

15. novembril pidas Mare Kõiva sarjas “Euroopa mütoloogiad” Ljubljana Ülikoolis loengu “Estonian Folk Prophets.”

17. ja 18. novembril Eesti Kirjandusmuuseumis ja Eesti Rahva Muuseumis koolitusseminar “A-B, hakka pähe! Kui ei hakka, lükkan takka!”, mille eesmärk oli analüüsida eesti keele rolli emakeelepõhiste kultuuriväärtuste kujundamisel, keskendudes alushariduse keeleõppele. Seminari korraldasid Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Rahva Muuseum, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts, Emakeele Selts. Osakonda esindasid loengutega Asta Õim (Kujundi roll emakeele omandamisel), Piret Voolaid (*Ussa-pussa, ussa-maru, sina oled mängus karu!* Lasteaiapärimuse kogumisvõistlus 2011), Eda Kalmre (Hirmust, hirmutamistest ja hirmujuttudest), Piret Voolaid ja Astrid Tuisk (Liisklugemised ja lõbusad riimid lastepärimuses).

25. ja 26. novembril esines Asta Õim Luxembourgis keelepäevadel kahe ettekandega: “Metafoorid, mille järgi me elame” ja “Metafoorid keelearengus”.

28. novembril korraldasid Mare Kõiva, Liisa Vesik ja Renata Sõukand Eesti Kirjandusmuuseumis 8. interdistsiplinaarse konverentsi “Medica: Medical Pluralism in the Era of Digimodernism”. Üks sektsioonidest vaatles uusreligioosseid tervendamisi ja šamanismi. Sõna said oma ala kuulsad uurijad: Rahvusvahelise Šamanismi Uurimise Seltsi president, usundiurija Mihály Hoppál; linnašamanismi ja uusšamanistlike liikumiste asjatundja Valentina Haritonova ja tuntud nanai šamanismi spetsialist Tatjana Bulgakova. Käsitleti ka keskaja ja varauusaja loitse, rahvaarste, arstiteaduse kujunemisjooni (Kaarina Rein, Mare Kõiva, Svetlana Tsonkova). Kristiina Johanson rääkis arheoloogide leitud muistsetest raviesemetest. Lähemalt <http://www.folklore.ee/r/fo/konve/medicaVIII/>.

28.–30. novembrini osales Eda Kalmre kaaskorraldajana Vilniuses Leedu Kultuuriringute Instituudi korraldatud rahvusvahelisel konverentsil “Cultural Research in the 21st Century: Heritage, Identities and New Rhetoric” ettekandega “About the Folklore Process: On the Example of the Sõrve Peninsula”.

29. ja 30. novembril tähistati Toomel Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis rahvusvahelise sümposiumiga “Traditional and Literary Epics of the World: Textuality, Authorship, Identity” Eesti rahvuseepose *Kalevipoeg* 150. aastapäeva.

Eesti eeposest *Kalevipoeg* lähtuvaid käsitlusi oli sümposiumil üle kümne, neid täiendasid ungari, soome, läti, setu, mordva, nanai, šori, serbia, khasi ja manipuri eeposte traditsiooni huvitavad analüüsinäited. Konverentsi kava <http://www.folklore.ee/events/epics2011/>. Sümposiumi korraldasid Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Ülikooli kultuuriteaduste ja kunstide instituut ning Kultuuriteooria tippkeskus Euroopa Liidu Euroopa Regionaalarengu Fondi toel. Konverentsi läbiviimisele aitasid folkloristika osakonnast kaasa Mare Kalda, Maris Kuperjanov, Katre Kikas ja Mare Kõiva.

4.–13. detsembrini viibisid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Eesti-Bulgaaria TA bilateraalse projekti raames Bulgaarias välitöödel (küsitlused lokaalse ajaloo kajastamisest, kloostritest kui traditsioonide sõlmpunktidest, arheoastronoomilistest monumentidest, tähtpäevakombestikust).

14.–16. detsembrini toimus Birminghamis TAG aastakonverents “Terms and Concepts in archaeology of religion”. Tõnno Jonuks tegi ettekande koos Ester Orasega Cambridge ülikoolist ja Kristiina Johansoniga Tartu Ülikoolist.

15. detsembril osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov kahepoolse projekti arutelul ja lõpparuande kinnitamisel Sofias (koostöö Bulgaaria TA Etnoloogia ja Folkloristika instituudi ja Etnograafia Muuseumiga).

21. ja 22. detsembril osales osakond Eesti Kirjandusmuuseumi Kreutzwaldi päeval, mis tänava olid pühendatud Kreutzwaldi enese loomingule ja tõlkimisele. Rahvaluulepäeval esinesid Reet Hiiemäe, Märt Läänemets, Vladimir Sazonov, Heinike Heinsoo, Enn Ernits, Sirje Kupp-Sazonov, Renata Sõukand ja Raivo Kalle, Mare Kõiva ja Anu Korb.

Teisipäevaseminarid

13. septembril oli sügishooaja esimese teisipäevaseminariteemaks “Vanasõnad SMSides – vanad sõnad, uus kontekst”. Osakonna külalisuuriija Liisa Granbom-Herranen arutles, kuidas vanasõnad elustuvad moodsa tehnoloogia abil, ning kuidas kasutatakse ja tõlgendatakse Soomes vanasõnu argikeelses igapäevasuhtluses.

5. oktoobril (erandina kolmapäeval) oli seminari külaliseks Vene Riiklikust Humanitaarülikoolist Aleksandra Arhipova, kes pidas 16. septembrist 3. oktoobrini Tartu Ülikoolis loengukursuse võimu antropoloogiast. Seminaris rääkis ta põhiliselt vene folkloristika uutest joontest.

18. oktoobril olid vaatluse all udmurdi loitsud. Tartu Ülikooli folkloristikadoktorant Ekaterina Tširkova pidas ettekande udmurdi loitsude kogumis- ja uurimisloost ning klassifitseerimisest. Samuti rääkis ta lähemalt paganlikest palvetest ja ravimisloitsudest ning nende lausujatest.

22. novembril oli kõne all fraseologismide visualiseerimine. Fraseoloogia puhul on tavaks saanud rääkida motivatsioonist, st millestki, mis tagab fraseologismi mõistmise. Üheks selliseks “abivahendiks” võib teiste seas pidada ka kujundliku väljendi nn sisu visuaalset kujutamist. Internetikeskkonnas levivad meelelahutusliku eesmärgiga demotivaatorid, mis ühendavad endas kujundliku keelekasutuse, visualiseerimise ja huumori. Anneli Baran tegi sissevaate selle ilmingu esinemisse Eesti näitel.

28. novembril (erandina esmaspäeval) sai kuulata Dmitri Funki ettekannet Siberi väikerahvaste folklooritekstide elektroonilisest korpusest, selle koostamis põhimõtetest ja struktuurist. Tutvustatud andmekogu aluseks on šori, teleuudi ja evengi materjalid.

6. detsembril arutles Reet Hiimäe teemal “Vormelid ja narratiivid peomuljete jagamise saidi eileklubis.com materjalis”. Klubielu kajastusi jälgides tekkis Reedal palju küsimusi. Milliste elamus kirjelduste kaudu defineerib end nn peoloom ja kuidas kujuneb saidisisene traditsioon? Milliste vormelite ja reaktsioonide abil luuakse kuuluvustunnet ja konstrueeritakse identiteeti? Kuidas mugandatakse tegelike sündmuste kirjeldused traditsioonilisteks arratiivielementideks ja esitatakse traditsioonilist jutuvara (nt anekdoote) isiklike elamustena? Milliseid korduvaid kõnekujundeid eelistatakse?

13. detsembril tutvustas Nikolai Kuznetsov Anna-Leena Siikala ja Oleg Ulyashevi värsket raamatut *Hidden Rituals and Public Performances: Traditions and Belonging among the Post-Soviet Khanty, Komi and Udmurts* (2011). Teose komidest kõnelevale osale keskendudes tutvustas ta, kuidas autorid analüüsivad traditsioonide taaselustamist ja püüavad välitöödel kogutud materjali põhjal näidata, mida kujutavad endast komi folkloorikollektiivid.

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

16. septembrist 3. oktoobrini vältas dr Aleksandra Arhipova (Venemaa Riiklik Humanitaarülikool) loengukursus “Anthropology of the Power: Six Popular Soviet Myths About the Leader”.

10. oktoobril pidas dr Meenaxi Barkataki-Ruscheweyh Göttingenist Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi kõnekoosolekul loengu “What is not strictly forbidden is allowed: the dynamics of religious accommodation amongst the Tangsa in Northeast India”.

20.–22. oktoobrini toimus Tartu Ülikoolis tippkeskuse IV sügiskonverents “Things in Culture, Culture in Things”. Konverentsi programm sisaldas prof Valter Langi avaettekannet; 4 plenaarettekannet; 10 paralleelset ettekannete sessiooni ning konverentsi lõpetamist moderaatorite poolsete kokkuvõtete ja publitseerimiskavadega. Konverentsi öhtuprogrammi raames vaadati 21. oktoobril filmi “Lotmani maailm”, sissejuhatuse tegi filmi stsenaarist Rein Pakk.

4. novembril osaleti Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi aastakonverentsil “Vormelid ja tehnikad religioonis”.

15. novembril pidas Kesk-Euroopa Ülikooli (Budapest) doktorant Svetlana Tsonkova Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi ettekandekoosoleku raames ettekande “The Formulaic Language of Bulgarian Charms: Verbal Magic Techniques in the Dialogue with the Supernatural”.

29. ja 30. novembril rahvusvaheline sümposium “Traditional and Literary Epics of the World: Textuality, Authorship, Identity. The Kalevipoeg 150”, mille korraldasid Kultuuriteooria tippkeskus, kirjandusmuuseum ning TÜ kultuuriteaduste ja kunstide instituut.